Број 17 У Новом Саду, у уторак 25. јјануара 7. фебруара) 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан дванаст. а недељом двојем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За отлазе плаћа се 12 пот. од ванске прет... осталих ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у истој кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 27

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДРУШТВА У РУМИ

Две парнице.

Нови Сад, 27. јануара

Прошлог петка и данас имали смо у Новом Саду две парнице пред кр. среским судом. Обе те парнице никле су на разним зборовима и у варошком представништву.

Парница, што се данас расправљала, повлачи се од збора, што је био 5. (18.) децембра 1910. године, који је збор био сазван без разлике странака и народности, да устане у корист општег, тајног гласања!

Као што је познато, полицијска власт је услед велике ларме распустила збор.

На томе збору догодило се и ово: Др Бранко Илијић хтео је пошто пото да говори, иако је реч имао посланик Фаркашхази. Око 60 подрепаша искупили су се близу говорнице и под водством варошког сенатора Тапавице викали су, да само др. Бранко Илијић сме говорити.

Бадава су опомињали дра Бранка Илијића, да он сад нема речи. Он је хтео да говори. Тада је у највећем узбуђењу др. Јосиф Шебешћењи из Будимпеште приступио дру Бранку Илијићу и рекао му је да су сви из околине чули: Ја сам др Шебешћењи из Будимпеште, и кажем вам, да сте ви сасвим обичан нитков.

Др. Бранко Илијић тужио је данас Шебешћењија због увреде части. Расправу је водио срески судац Ј. Франц. Дра Бранка Илијића заступао је др. Ото Кенигштетлер, а оптуженога Шебешћења, који није дошао лично, заступао је др. Бодо Ковач.

Оптужени др. Шебешћењи признао је, да је оне речи рекао дру. Бранку Илијићу. Зато нема потребе, да се о том преслушавају сведоци.

Заступник оптуженога тражи, да му суд дозволи да докаже, како је онај поступак дра. Бранка Илијића био нитковски.

Суд не дозвољава такав доказ, јер је то обична увреда, учињена увредљивим речима, и ту се нема шта доказивати.

Заступник оптуженога моли суд, да дозволи доказ, како је др. Шебешћењи оне речи изрекао у оправданом огорчењу

Суд је дозволио, да се преслушају сведоци, како би се испоставило, шта је све било на оном збору, те да ли је др. Шебешћењи могао доћи у оправдано огорчење.

После је расправа одгођена, те ће се наставити другом приликом, када ће се преслушати сведоци.

На овој расправи било је много одвоката, те је после расправе настао жив разговор. Др. Бранко Илијић изјавио је том приликом, да је он зато хтео да говори, што му је речено, да су њему обећали реч. А кад му је др. Кубињи, који је био председник онога збора, рекао, да то не стоји, онда је др Бранко Илијић изнео, да је њему Тапавица казао, да је тако удешено, да он говори. — А ко вам је крив што сте се дали натоцијати? питали су га — Ја и сам желим, да се ова ствар расчисти, рекао је др. Илијић.

Међутим ће ова парница повући за собом другу парницу. Јер др. Еде Гал рекао је дру Илићу усред суднице, да он с тако нечасним човеком неће да говори.

Као што се говори, др. Б Илијић ће га тужити за те речи. Но изазвало је опште чуђење то, што је др. Гал потпредседник владине странке, с којом је др. Илијић радио заједно. Ова се ствар на разне начине тумачи.

* * *

Она друга парница је била прошлога петка због новосадског ђубрета. Др. Ђорђе Тапавица тужио је Павла Дотлића, Апу Евића, Владу Македонића, Перу Попадића, Косту Брадваровића, Фрању Ловрековића и друге, да су му казали неки на збору, неки у варошком представништву, или у црквеном одбору, да је крао варошко ђубре Некоји оптужени изјављују на суду, да они уопште нису о ђубрету ни говорили, а неки оптужени признају, да су они говорили на збору, или у варошком представништву, да је сенатор Тапавица као варошки сенатор, носио варошко ђубре у свој виноград, али ни су рекли то да је крао.

Тужитељ Тапавица позивао се на разне сведоке, да му то посведоче. На дра М. Свињарева, Бранка Илијића, поп Тошу Милића, Марка Вилића и друге Но једини је др. Свињарев сведочио и заклео се, да су Аца Евић и Дотлић рекли на збору у николајевској порти, да је Тапавица крао ђубрета. Сви други његови сведоци нису то посведочили, него су чули само речи, да је Тапавица носио варошко ђубре на свој виноград или слично.

Др. Бранко Илијић сведочио је, да је В. Македонић рекао у седници црквеног одбора Тапавици, да је крао ђубре варошко, а Влада Македонић тврдио је, да др. Илијић није ни био у оној седници, јер је много пре тога престао бити општински фискал. Суд је наредио, да се набави општински записник.

И против Ловрековића сведочио је један сведок, да је у седници варошког представништва он изговорио баш те речи, да је крао ђубре.

Наглашујемо, да овде не мења ствар, да ли је неко пребацио дру Тапавици, да је носио варошко ђубре у свој виноград, или му је пребацио да је то ђубре крао. Јер је то у ствари једно и исто. §. 333. нашег казненог закона одређује: Ко туђу покретну ствар из туђег поседа, без његовог одобрења, узме, да је у своју корист употреби, чини крађу.

Овде је, дакле, у главноме питање: да ли је др. Тапавица, сенатор, односио варошко ђубре у свој виноград са знањем и одобрењем вароши, њених законитих представника, или није.

О томе је требао да се преслуша варошки градски начелник др. Владимир Деметровић. Преслушан је у своме стану, јер је болестан. Др. Тапавица тврди, да је он имао дозволу да односи ђубре, од Којова покојног живинара, а покојном живинару Којову дао је право располагања ђубретом покојни градски начелник Пеција.

Градски начелник је изрекао, да њему то није познато, што Тапавица тврди. Признаје, да Тапавица није смео односити варошко ђубре без дозволе. Изрекао је, да ни градски начелник није био овлашћен некоме давати онакве дозволе. Но познато му је чак и то, да је бивши градски начелник Салаји, (који је дошао после Пеције) издао строгу наредбу, да нико не сме односити варошко ђубре, но да се оно има уновчити, па ако је др. Тапавица и после наредбе Салајеве односио варошко ђубре у свој виноград, онда то није било у реду.

Но дра Тапавицу беде, да је односио варошко ђубре и после оне наредбе Салајеве.

Градски начелник исказао је на записник и то, да је он заиста у једном друштву пред др Аладаром Балом, др. Лустигом, Јашом Томићем, Фрањом Ловрековићем и другима рекао, да би против Тапавице требало покренути дисциплинарну истрагу. Он има податке, на основу којих би могао дра Тапавицу одмах суспендовати Рекао је и то, да је Тапавица велику штету нанео вароши тиме, што због своје немарности није издао под закуп 80 јутара варошке земље. Градски начелник исказао је и то, да је може, бити, говорио и о Тапавичиним прљавштинама, али није мислио, да су то прљавштине, које засецају у карактер.

Овај исказ градског начелника изазвао је највећу сензацију у вароши.

Расправа ће се продужити. Против Пере Попадића, дра Лазе Бајића, Косте Брадваровића и других, које је тужио Тапавица, није ни један његов сведок ништа посведочио. Он је тужио на дохват, да их буде што више на броју, па да се може хвалити: Сад ћу ја све те затворити. Јако је упало у очи што се у јавном интересу прикључио тужби државни тужилац др. Деже Елшлегер.

Ђорђа Тапавицу заступао је новосадски посланик Лајош Шлезак, а оптужене су заступали др. Коста Хаџи и др. Нандор Лустиг, који су својим одлучним држањем много допринели, да се ствар расчисти.

Лист мунговске странке, „Ујвидеки Хирлап“ нема о овој расправи ни речи... У опште чини се, да се и они већ отресају пријатељства са извесним људима. Мислили су, да ће ти људи упропастити радикале, па их оберучке примише, а сад им је канда пукло пред очима, да ће ти људи упропастити њих.

У одбрану народно-црквене автономије.

Пишу нам из Идвора: Наша црквена скупштина у седници својој од 20. јануара решила једногласно, да се свесрдно придружи протесту вршачке црквене опћине против злогласног лепак нацрта за нову школску уредбу.

*

До сада је протестовало 88 црквених опћина ито: Вршац Врањево, Деска, Нови Сад, Жабаљ, Српски Елемир, Велико Средиште, Дента, Варјаш, Ульма, Фердин, Панчево, Алибунар, Наћфала, Турија, Парага, Мали Бечкерек, Товаришево, Тиса Хвђош, Стари Сивац, Сомбор, Немет, Ороспамош, Мартонош, Земун, Ст. Паланка, Црвена Црква, Јарковац, Башахид, Јаденова, Т. Св. Миклуш, Старе Шове, Карлово, Ст. Молдава, Сефкерин, Дињаш, Српски Св. Мартон, Кумане, Плочица, Крчедин, Велики Гај, Турски Бечеј, Иланча, Пирош, Иванда, Черевић, Платичево, Рума, Вуковар, Српски Итебеј, Даљ, Павлиш, Томашевац, Лединци, Српски Сентпетар, Турска Кањижа, Старчево, Потпорањ, Темишвар Фабрика, Дуњаја, Кетфељ, Ватин, Митровица, Беркасова, Санад, Бегеч, Манђелос, Херцегсуљош Паланка, Карловца, Парабуђ, Бешеново, Стејановци, Црепаја, Чаково, Банопштар, Парта, Јазак, Маринци, Силбаш, Долово, Мали Жам, Лађарак, Стапар Перлез и Идвор.

Милетићев дан

Донели смо већ опширан извештај о прослави Милетићева дана у Новоме Саду. Из тог се извештаја може сваки уверити, да је прослава била у сваком погледу достојна великог Милетића.

На заједничком обеду изречено је једнодушно, да сви присутни образују одбор за Милетићев споменик То је учињено на предлог Јаше Томића, који је уједно предложио, да се тај одбор може и проширити по потреби. С правом се може очекивати успех у раду тога одбора, јер су његови чланови једнога мишљења и сви су прожети великим мислима неумрлог лива — Светозара Милетића.

На заједничком обеду скупљено је за Милетићев споменик око 600 круна,

која ће се свота додати постојећем фонду.

Заједнички обед није довршен у четири сата, као што смо јавили у прошлом броју. Онда су неки отпутовали својим кућама. Многи су још остали у дворници, где је пало још много значајних здравица: народу свештенству, учитељству, дру Жарку Миладиновићу, дру Славку Милетићу и другима. Говорили су Јаша Томић, поп Јоца Јовановић, Милан Ђ Ђосић и други. Једнодушно је решено, да се брзојавно поздрави др. Славко Милетић. Тек око шест часова после подне завршен је овај значајан састанак.

Имена приложника за Милетићев споменик донећемо што пре. Молимо све оне, који су скупили прилоге, да их пошљу на адресу: Петар Попадић, Нови Сад.

*

Јављају нам из Алибунара у Банату: За спокој душе славног мученика, дра Светозара Милетића, одржали смо парастос и развијосмо се с усклликом: Слава му!

Прилози за Милетићев споменик.

Пишу нам из Денте: Због рђавог времена и далеког пута не могосмо доћи на Милетићеву прославу, али да посведочимо, да међу нама још увек живи Милетићев дух, скуписмо прилоге за његов споменик. Приложили су: Душан Гајић, парох и Васа Павловић по 2 круне; Радивој Стојановић учитељ, Светозар Станојев, председник црквене општине, Александар Павловић и срп. црквена општина по 1 круну; Јоца Продановић и Јоца Урош по 60 потура; Треша Херић 50 потура; Душан Николајевић и Љубомир Станковић по 40 потура; Тима Субић 30 потура. Укупно 10 круна и 80 потура.

Народна забава.

Одбор Срба грађана у Новом Саду приређује у недељу на св. Три Јерарха 30. јануара (12. фебруара) 1911. год. народну забаву у великој дворани гранд хотел Речеја (пређе Мајера). — Добровољни прилози примају се са захвалношћу, а шиљу се на Петра Попадића, Нови Сад. — На забави ће свирати војничка музика ц. и кр. 96. пешачког пука из Петроварадина, а у трапезарији тамбурашки збор Шандора Перлића-Јакаре. Почетак тачно у 8 сати у вече. Улазнице се могу добити у књижари Свет. Ф. Огњановића а на дан забаве у вече на каси. — Распоред: Први део: 1. Смеса српских народних песама, свира војничка музика ц. и кр. 96. пешачког пука из Петроварадина. 2. И. Бајић: Из српске градине I. руковет, пева новосадско српско ратарско црквено певачко друштво. 3. Говори др. Данило Кеслер, лечник у Сотину. 4. Пева соло уз пратњу гласовира гђица Мара Ковачевић, учитељица у Земуну. 5. Маринковић: „Вилинско коло“, пева мешовити лик новосадског српског занатлијског певачког друштва „Невена“. 6. Растићов: „Мирна кућа“, шала — приказују чланови опере Жарка Савића. 7. Мокрањац: XIII. руковет народних песама — пева новосадско српско ратарско црквено певачко друштво. 8. Коло играју играчи из разних српских крајева. 9 Две народне песме А. — Б., пева мешовити лик новосадског српског занатлијског певачког друштва „Невена“. 10. Призори из опере „Кнез Иво од Семберије“, по Нушићевом комаду инсценирао Жарко Савић, музика од Исе Бајића. Приказује опера Жарка Савића; оркестром управља сам композитор. — Други део: Игранка.

Српске забаве.

Добротворна задруга Српкиња у Суботици приређује о Сретенију у великој дворници гостионице „Пешта“ игранку са томболом. — Добротворна задруга Српкиња и српско певачко друштво у Загребу, приређују на Три Јарарха светосавску беседу с игранком. Прилози са стране шаљу се на дра Богдана Стојановића Гајева улица 20. број. Програм је врло леп.

Попис народа

Јављају из Великог Варада, да се у мађарским општинама Бихарске жупаније није умножио број становника, а у једном је срезу и опао. У свима румунским општинама пак знатно се умножио број становника. Мађари се јако селе. — У Босни и Херцеговини има сада 960.000 Срба, док их је 1885. године било 600.000. Прираст је врло велики. — У Пруској има 40,157.573 становника, скоро за три милиона више него пре десет година. — У Чуругу (Шајкашка), има 10.200 становника, за 600 више него пре десет година. — У Сентомашу има 14.938 становника, за 1713 више него пре десет година. У селу има 10.019, а на салашима 8641 становник.

---

† Бурски генерал Кроње.

Одважни бурски генерал Кроње умро је на своме добру. Генерал Кроње рођен је 1840. године у Трансвалу. Код Мајубе је 1881. године учествовао у нападају на Енглезе, а 1896. године сузбио је нападај Џемсонове енглеске чете. У великом енглеско-бурском рату 1899. године био је заповедник бурске војске. Са својих 6000 Бура потукао је Енглезе 28. новембра код реке Модера, а 11. децембра код Магерифонтена, али су га 27. фебруара 1900. године Енглези опколили, па се морао предати.

Певачко друштво „Обилић“ у Панчеву и Вршцу.

Академско певачко друштво „Обилић“ из Београда приредиће у недељу 13. (26). фебруара о. г. у Вршцу концерат. Београдски листови јављају, да ће певачко друштво „Обилић“ приредити концерат и у Панчеву, али не означују дан.

Нападај на перзијског министра финансија.

Јављају из Техерана, да су два руска поданика напали и тешко ранили министра финансија. Један од нападача је био у служби министровој, па се држи, да је он ово дело извршио из освете. Његов друг је био намештен у једној техеранској штампарији. Обојица ће бити предати руском посланству. Постоји мишлење, да су их министрови политички противници употребили за своје оруђе.

Брзојави „Застави“.

Стигли 24. јануара.

Политички догађаји у Будимпешти.

Будимпешта. У недељу пре подне одржана је министарска седница, која је трајала три и по сата. Расправљани су текући послови. Истог дана у вече кандидовала је владина странка хрватско-славонске делегате за поједине одборе и делегацију У сабор још траје расправа о заједничкој банци. У круговима владине странке опажа се незадовољство због спорог тока расправе. — Барон Стеван Војнић, бивши бачки велики жупан, именован је за краљевог правог тајног саветника.

Талијански краљ — председник академије наука.

Рим. Талијанска академија наука изабрала је краља Виктора Емануела за свога почасног председника.

Побуна у Арабији.

Солун. Одавде су отишла још два батаљона војске у Јемен, јер се устанак све већма шири. Војници и официри незадовољни су, што их шиљу у Арабију.

Барабашев програмчи говор.

Силађшемље Кошутова странка кандидује на место Угроново за посланика Белу Барабаша, који је одржао свој програмни говор. Избор му је осигуран.

Државни секретар Калман о политичком положају.

Клуж. Државни секретар Калман посетио је јуче своје бираче. На збору је говорио о политичком положају и бранио Куенову владу

Скочила са четвртог спрата.

Будимпешта. Супруга професора Едмунда Буиде скочила је са прозора свога стана у четвртом спрату и на месту остала мртва. Самоубијство је починила у нервозној грозници.

Куга у Манџурији.

Петроград. У Манџурији куга још увек ужасно бесни. Број умрлих је ужасно велик. Стотинама Кинеза умире сваки дан. Карбин је затворен са свих страна, па се отуда не може више ширити куга у околину.

Нова књига о изборима у Угарској.

Будимпешта. Енглески новинар, под именом Скотус Виатор, написао је нову књигу о злоупотребама при изборима у Угарској.

Снижена камата.

Берлин. Немачка државна банка снизила је каматну стопу на 4% (Наша привилегована банка снизила је само на 4 и по процента Ур.)

Опћа војна обвеза у Енглеској

Лондон. Главни заповедник енглеске војске, лорд Робертс, предложио је, да се уведе у Енглеској опћа војна обвеза.

Угарски сабор.

Будимпешта. Девидер Полоњи напао је бана Томашића због поступка у ствари имунитета хрватско славонских посланика Министар председник Куен одговара, да се о томе не може расправљати, док имунитетска одбор не поднесе свој извештај. Бан не може послати списе, који се тичу Јове Бањанина, јер су потребни суду. Полоњи одговара, да се бан Томашић понаша противуставно. Куен му раздражено довикује: Протестујем, да један посланик доноси суд у ствари, о којој није надлежан судити. Полоњи се позива на своје право критике. Изабрани су у разне одборе поједини хрватско славонски делегати. У расправи о банци говорио је Чонтош, а за њим Золтан Деши, који је напао министра финансија Лукача.

Порта у пламену.

Цариград. У згради, турске владе (порте) појавила се ватра.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Штампарија.

Пре 7 година уређену српску и мађарску штампарију

продајем

за 8000 круна. Суручњаку опстанак сигуран. Посредницима дајем 5% од продате своте зараде.

Витомир Баић, трговац,
93 1—6 Сомбор (Бачка).

20 хектолитара шљивовице

сопственог производа, 12—14 градиске имадем на продају. — За цену обратити се на

Мику Јеремића,
114 1—3 Черевић (Срем).

Алвацијска и шећерцијска радња
Цветка А. Ђорђевића
у Панчеву

потребује 6—8 момака, добра радника, који могу одмаг ступити. Посао сталан. Плата по погодби. Првенство имају старо Србијанци и Македонци. 112 2—3

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ

и све болести мјехура лечи сигурно GONOTOL, како доказују признанице. Гонотол се једе, дакле нема неприлика. 3 лончића за 12 круна шаље дневно без даљег трошка поузећем лекарна „SALVATOR“ RUMA br. 150. Slavonia. 370 56 100

Погребно подузеће.

Своју радњу која постоји већ 20 година и врло добро иде

погребно подузеће

због слабости продајем одмах.

Зорка уд. Стајић
105 2—6 Ср. Карловци.

За своју ЦИЛЕЛАРСКУ РАДЊУ потребујем

4 добра радника

за женски посао. Ступити могу одмах.

Јован Капларски,
104 2—4 Бач Сентомаш.

Српско трг. командитно друштво
Вуковић и др.
у Руми

извозници меда и воска одликовани на П. земаљ. пчеларској изложби у Руми отпочели су разашиљати овогодишњег чистог врцаног

меда

у довама од 5 клг. (Postcoli) по цену од К 7
Траже се продавци уз провизију
1454 26—50

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.